

Sotva začal nový školní rok 1915/1916, už se na školy hrnuly úkoly spojené s válkou. Kromě sběru ostružinového a jahodového listí byli žáci škol vyzváni c. k. okresní školní radou výnosem č. 1118 z 20. srpna 1915 ke sběru duběnek. Jako důvod byl uveden nedostatek tříslovin.¹²⁵

Výnosem prezidia Zemské školní rady z 2. září 1915, číslo 190, bylo nařízeno, aby bylo žactvo poučeno o slavných činech rakouských vojsk a jeho vůdců. Správci škol museli o tomto poučení podat písemnou zprávu prezidiu do 16. září (v ten den ale teprve začal školní rok, takže správný termín byl nejspíš jiný).¹²⁶

Ve dnech 29. září až 2. října byly školy povinny sbírat vlnu a kaučuk. Do akce měli být zapojeni chlapci od 10 let. V dalších dnech následoval sběr kopřiv, které měly nahrazovat bavlnu. Dívky musely sbírat ovoce a zeleninu, v říjnu listí a lesní plody.

V říjnu rozeslaly c. k. okresní školní rady výnos c. k. zemské školní rady z 24. října 1915 č. 1.1496/9 ai 1915 č. 68.369, kterým se učitelům ukládalo podporovat třetí válečnou půjčku.¹²⁷

C. k. okresní školní rada, na základě nařízení c. k. zemské školní rady z 20. září 1915, apelovala na školy, aby zakoupily 22 obrazů Dr. Artura Gáspara „Unsere Dynastie in Felde 1914, 1915“. Z částky šesti korun měla být část odvedena na účely válečné péče.¹²⁸

Na přelom září a října 1915 vyhlásilo c. k. ministerstvo kultu a vyučování sbírku vlněných a kaučukových odpadků. Na Dačicku bylo určeno sběrovým dnem 29. září a dodatečným 2. říjen. V těchto dnech bylo na školách zrušeno vyučování. Sběr dostali na starost chlapci starší 10 let, když ve skupinkách po dvou, případně třech, za dozoru dospělého, obcházel jednotlivé domy.

K odeslání bylo na nádraží dovezeno 9. října 21 pytlů o celkové váze 615 kg.¹²⁹

Druhá sbírka vlny a kaučuku se uskutečnila 13. a 17. června 1916. Jejím výsledkem bylo už jen pět pytlů o celkové hmotnosti 71 kg.

Sotva skončila jedna sbírka, již 2. listopadu 1915 následovala sbírka kovů, zvláště mědi a mosazi.¹³⁰

Kvůli zavření trhu se zámořím nastal nedostatek umělého hnojiva, které obsahovalo kyselinu fosforečnou. Proto byl na podzim 1915 vyhlášen sběr kostí, aby se výrobou kostní moučky tento nedostatek nahradil.¹³¹

Na sběrové akce byli využíváni především chlapci. Pro dívky si c. k. okresní školní rada vymyslela výnosem z 20. listopadu 1915 výrobu ochranných pomůcek pro vojáky. Nabádala, aby dívky vyráběly v hodinách ženských ručních prací ponožky, papírové podešve, nátepníčky apod.¹³²

C. k. okresní soud dodal škole pro výrobu 3,83 kg vlny. Dívky z tohoto množství vyrobily pět párů nátepníčků a 22 párů ponožek. Ve druhé dodávce, 19. února 1916, zhotovily z 10 kg vlny 37 párů ponožek.¹³³

C. k. ministerstvo kultu a vyučování udělilo laskavý souhlas s tím, že nejen dospělí, ale i děti mohou nosit odznaky na čepici. Stříbrný za 4 K. Z každého kusu bylo 10 haléřů věnováno ve prospěch válečné péče.¹³⁴

Škola v Červeném Hrádku uspořádala 5. října 1915 sbírku, jejímž výsledkem bylo 171 kg látek a půl kilogramu kaučuku.¹³⁵

Na začátku října 1915 vybidlo c. k. okresní hejtmanství obyvatelstvo i školní mládež ke sběru a sušení kopřiv. Za 5 q čerstvých kopřiv zbavených listů slibovalo velitelství v Jihlavě 2 K a za 5 q sušených stonků 4 K.¹³⁶

Úřad pro válečnou péči při c. k. ministerstvu války věnoval některým aktivním dětem za sběrové akce pamětní listy.¹³⁷

Jmeniny Jeho Veličenstva císaře se ani ve válečné době nezapomněly slavit. V předvečer oslav, 3. října 1915, bylo město Dačice z nařízení obecního představenstva ozdobeno prapory. V následující sváteční den se žáci zúčastnili mše ve farním kostele. Po službách božích měl ředitel školy proslov, v němž zdůraznil císařovu péči o školství a děti. Každý žák obdržel pamětní list a 101 žáků 1. ročníku vkladní knížku se základním vkladem 1 koruna.

V podobném slavnostním duchu se 2. prosince 1915 slavilo 67. výročí nástupu císaře na trůn.¹³⁸ Zároveň se uskutečnil Dětský den. Ten tradičně provázela sbírka, která v Dačicích vynesla 65,23 K.¹³⁹

Dětský den se konal začátkem prosince pravidelně od roku 1911. Při pátém Dětském dnu se v roce 1915 vybralo v Malém Pěčíně 5 K.¹⁴⁰ V Markvarci byl zisk 8 K.¹⁴¹

Dačická měšťanská škola zareagovala na výzvu c. k. okresní školní rady ve Slaném a zakoupila blankety pro seznam padlých a vyznamenaných hrdinů. Tyto blankety se po zarámování měly vyvěsit na školních chodbách. Cena jednoho blanketu činila 80 haléřů a výrobce slíbil při větším odběru slevu. Na obecné škole se vybralo 57,12 K a na měšťanských 52,78 K.¹⁴²

Od 28. listopadu do 13. prosince 1915 musela být škola v Červeném Hrádku zavřená, protože propukla epidemie spalniček. V tomto roce se zde nekonal ani Dětský den.¹⁴³

Přítuhovalo nejen v oblasti zásobování, ale monarchie se začala obávat divných nálad ve společnosti. Výnosem c. k. okresní školní rady č. 1665 z 2. prosince 1915 byla nařízena přísná revize žakovských knihoven, aby byla vyřazena každá kniha, která by porušovala loajální občanské city.¹⁴⁴

Jan Pazour z Olší a kamarádi na frontě (1915)

Ministerský výnos pro revizi školních knihoven vyšel už 9. října 1915. Vyřazeny měly být všechny knihy, jež svým obsahem budily pochybnosti „ve směru státoobčanském a mravně náboženském“.¹⁴⁵

Také bílkovská obecní kronika přináší informace o vytížení školních dětí pro válečné potřeby. Správci školy bylo opakovaně nařízeno, aby s dětmi sbíral jahodové a ostružinové listí, kaštany a duběnky. Měl se starat o to, aby si děti opatřily vlnu a dívky pak ve škole pletly ponožky pro vojsko. Děti vystříhovaly papírové vložky do bot, ve škole se prodávaly vojenské kokardy, odznaky všeho druhu, umělé květiny či pamětní listy.

Povinnosti učitele zacházely i do osvětové oblasti. Pedagogové přednášeli o úplavici, o choleře, pořádali různé slavnosti, jejichž hlavním smyslem bylo organizování peněžních sbírek. Měli nabádat k upisování podílů na válečné půjčky a ve škole je rovněž zprostředkovat.

Další učitelskou povinností bylo postarat se o výcvik odrostlejších chlapců v základních vojenských disciplínách.

Správce školy býval volán k rekvizicím, ke zjišťování osevňovací plochy, výmlatu a k organizování dalších vojenských sbírek mezi obyvateli. Kvůli těmto povinnostem si velkou úctou mohl ve vesnici budovat jen velmi těžko. Výuka ve škole musela být během války kvůli těmto činnostem občas na několik dní přerušena.¹⁴⁶

Jan Plachý působil jako správce školy v Malém Pěčíně v letech 1887 až 1908. S odslouženými 21 roky je v historii nejdéle působícím učitelem v obci. Za jeho vedení se postavila nová škola a založil také školní kroniku, která se stala velmi důležitým pramenem při studiu dějin vesnice.

V roce 1908 odešel do Velkého Pěčína, kde učil až do února 1920, a přestože mu bylo 61 let, ještě šel učit na Znojensko.¹⁴⁷

Ve Velkém Pěčíně psal školní kroniku také velice zodpovědně. Je zajímavé srovnávat školní kroniky během války v obou Pěčíněch. Přístup malopěčinského Josefa Fortelného byl velmi opatrný. Raději zapisoval např. složení školní rady, počásí a řadu nepodstatných postřehů. Po válce se rozepsal v tom duchu, že naříkal na lichvářství, bídu, zvláště na neutěšenou situaci učitelstva.¹⁴⁸

Jan Plachý se naopak už během války rozepsal o svých válečných zásluhách. Nezapomněl vyzdvihnout také zásluhy své manželky Kateřiny a industriální učitelky Leopoldy Bendové. Obě ženy obešly v roce 1915 velkopěčinské domy a na zakoupení vlny vybraly 21,20 K. Poté s dětmi ve škole i mimo vyučování upletly 24 párů nátepníčků, osm párů ponožek a pět kusů kuklí. Všechny výrobky byly zaslány úřadu pro válečnou péči do Vídně.¹⁴⁹

Správce školy Jan Plachý byl ve vyjmenovávání svých zásluh velmi konkrétní a každý školní rok všechny své činnosti dopodrobna popsal.

Ve školním roce 1914/1915 objednal a rozprodal 10 válečných křížů po 30 haléřích a 10 pohlednic po 20 haléřích, takže získal 5 K. Obcházel domy a vybíral na vlnu. Podařilo se mu získat 21,20 K. Nasbíral s dětmi šest košů ostružinového listí jako milodar vojínům. Daroval svůj vlastní papír a nechal vyrobiť tisíce papírových podešví, sám koupil billrothův papír a nechal zhotovit 500 kusů onucí. Vše poté odeslal vojsku. Daroval nadrané peří, sezval dívky z celé vesnice, dal vlastní světlo a otop ve školní světnici, nechal sedrat peří, daroval látku na povlaky a do vojenské nemocnice sedm polštářů. Kromě toho ještě získal sedm polštářů od vesničanů, takže daroval nemocnici celkem 14 polštářů.

Okrajově se Jan Plachý také zmínil o činnosti ve škole. Sběr vlněných odpadků a objednání válečných manifestů se uskutečnilo 13. října, třetí válečná půjčka se ve škole upisovala 5. listopadu, sbírka kostí proběhla 3. prosince a hned druhý den sbírka kovů a za další tři dny se uskutečnil Dětský den, při němž vybral 11,50 K.¹⁵⁰

Vojenský výcvik mládeže

Dne 29. července 1915 vydala c. k. okresní školní rada výnos č. 1008, v němž reagovala na tři týdny starý výnos c. k. okresního hejtmanství. Narůstal totiž počet mužů, kteří museli nastoupit do armády. Navíc se zvětšil i věkový rozsah. Nastupovali již